شهسوار سنګروال

د پښتو ادب اوفرهنګ له پياوړي ليکوال او تکړه شاعرښاغلي شهسوار سنګروال سره مرکه

مرکه وال: انجنير عبدالقادرمسعود

زموږ په افغاني ټولنه کې د پښتوادب اودشعرهنريولرغونی تاريخ لري، چې زموږ دهيواد وياړلي فرهنګي شتمني ده. دشعر هنرادب او فرهنګ په ډګرکې هغه ښکلې او په زړه پورې هنردی، چې زموږ ليکوالان او شاعران دخپلې شعري ژبې په وسيله د هيواد دبيلابيلو مسايلوپه اړه د خپلې ټولنې د پيښو، طبيعي او ټولنيزو ستونزو واقعي او عيني څيره هغه شان، چې وه او ده، خپلو هيوادوالو ته دخپل رنځور زړونو دردونو، آرمانونو او د عواطفو نه ډک انساني احساسات په دير هنرمندانه او ظريفانه شکل بيانوي. يو له دغو تکړه ليکوالانو او شاعرانو له ډلې څخه زموږ دهيواد پياوړی ليکوال او شاعر ښاغلی شهسوار سنګروال دی، چې په (۱۹۵۱) زيږديز کال د لغمان په غوريدلي او ښيرازه ولايت د سنګره په کلي کې زيږدلی دی. نوموړي خپلې لومړنی زده کړې د سنګره په لومړنی ښوونځي، مينځنی زده کړې د روښان په ليسه کې، لوړې زده کړې يې د ننګرهار په عالي دارالمعلمين د تاريخ او جغرافيې په څانګه کې سرته رسولي دي.او وروسته يې په هوډمنه توګه دادبياتواو بشري علومو په پوهنځي کې د پښتو د څانګې ليسانس ترلاسه کړی دی. بيا يې د ماستري کورس د تاريخ او جغرافيې په څانګه کې پيل کړ، خو له بده مرغه، وروستې ياني څلورم سمستر يې د کورنی جګړې له کبله بشپړ نکړ.

رسمي، علمي او ټولنيزې چارې او دندې :

ښاغلی شهسوارسنګروال دښووني او روزني، د اطلاعاتو اوکلتوراو دلوړومسلکي زده کړو په وزارتونو کي دندي ترسره کړي دي.

- په (۱۹۹۲) زیږدیز کال په پیښور کي یي د احمدشاه ابدالي پوهنتون (اوسنی دخوست پوهنتون) بنسټ کیښود او د ریس په توګه وټاکل شو، او څلور کاله یي د دغي پوهنتون چارې پر مخ بیولې، د پوهنتون د علمي مهالنی تاسیس او مشري یي پر غاړه لرله، په لندن کي یي دافغان ادبي جرګه تاسیس کړه او د دې جرګي مشردی.

چاپ شوي آثار:

شمله، هوسی او کیږدۍ، د شبنم ښبښه، دنکریزوپانه، مساپر، دسپین غر لباسه څانګه، د ډرامي تاریخ او فن، د پښتوادبیاتومعاصرتاریخ، دافغانستان قومونه، د تاریخي جغرافیي څرنګوالي، داستاني ادبیات، دتاریخ مرصع تاریخي څیړنه او په لسګونو کیسي، په (برټش)کتابتون کي قلمي نسخي، د تاریخ په تله، دپښتوادبیاتوتاریخ، داسي پیغلي هم شته، دا لکه ورکه زرکه او داسي یو شمیر نورآثار....

پوهاند داکتر محمد حسن کاکړ، چي زموږ دهیواد یونومیالی اوهیوادپال لیکوال دی،   دسنګروال صاحب دیو اثر په اړه، چي (دافغانستان دتاریخي جغرافیي څرنګوالي نومیږي) داسي لیکي :

((... د ښاغلي شهسوارسنګروال په (۴۸۰) مخونوکي مي د هغه نوی اثر دافغانستان تاریخي جغرافیي څرنګوالي په نامه ولوست. دا لومړی لیکنه ده، چي په پښتو کي د دغي موضوع په هکله شوې ده:

د موضوع دنوي توب سره سره دښاغلي سنګروال دغه لیکنه روانه، دقیقه او ژبه یي رڼه او خوږه ده او د هرې موضوع په هکله هغه څه په کي ځای شوي، چي په هغي پورې اړه لري. له څه لږ سلو سرچینو څخه د مجلو او کتابونو په بڼه ګټه اخیستل شوی ده. دغه سرچیني یوازې په پښتو او فارسي کي دافغان پوهانو نه دي، په انګریزي کي دباندنیو پوهانوهم دي، چي ښاغلي سنګروال په لندن کي د برتانیي کتابتون (برتش لایبرري) څخه د اوږدې مودې په بهیر کي په څیړنو او پلټنو سره تر لاسه کړي دي .... په لندن کي دیو افغان لپاره هغه هم دمهاجرت په حال کي او دکورنی په لرلو سره علمي څیړني کول او بیا د هغو پربنسټ لیکنه برابرول لکه هسي، چي ښاغلي سنګروال برابره کړې او په هغي سره یي دوطن دبیلو بیلو سیمو تاریخ او جغرافیه په لرغونومهالونو کي روښانه کړې ، دپوهي، پوهني اوکلتورسره دهغه مینه څرګندوي. د دغسي یو اثر کښل یي د دغسي میني څخه ګرانه ده، له پوهي، پوهني او کلتور سره د ښاغلي سنګروال مینه اوږد تاریخ لري....))

سنګروال صاحب د خپل علم، پوهي او آثارو په وسیله زموږ دعلم او ادب ډیوه بله او روښانه ساتلي ده. دی نه یوازې، چي شاعر او ادیب دی، بلکي زموږ دهیواد یو تکړه تاریخ پوه، سیاست پوه، ټولنیز پوه او څیړونکي هم دی.

ښاغلی حبیب الله رفیع، چي زموږ دهیواد یونامتو لیکوال او وتلی څیړونکي دی، د سنګروال صاحب د یو اثرپه اړه چي (د ډرامي تاریخ اوفن) په نوم یادیږي داسي لیکلي دي:

(... ښاغلی سنګروال صاحب کلونه – کلونه مطالعه کړې، د ډرامي پر پیدایښت، هنر، ډولونو، تحولونو، بدلونونو، دپښتو ډرامي په بنسټونو، تاریخي بهیر، جوړښت، انواعو، راډیويي، تلویزوني، سینمایي او سټیج ډرامو غږیدلی او بیا یي دا ټولي خبرې راغونډې کړې او لوستونکي ته یي دخپلې اوږدې مطالعې نچوړ وړاندې کړی اوپه ډرامه خصوصا پښتو ډرامه یي یوغنیمت اثر لیکلی دی، سره له دې چي په ډرامه باندې تر

دي وړاندی هم په پښتو کې ځیرني شوي او کتابونه پرې لیکل شوي، خو د ده کتاب په دې برخه کې تر ټولو پخوانیو څیړنو نه جامع دی، او دپښتونخوا د ټولو سیمو پر ډرامو او تمثیلي هنر خبرې لري. د ده په څیړنه کې لویه خبره داهم ده، چې تشه توصیفي نه ده، بلکي انتقادي خوا هم لري او دپښتو ډرامي په ښیګڼو او نیمګړتیاوو دواړو باندې غږیدلی دی او ربښتیا هم، چې دا ډول ځیړنه لوستونکی له تیارې نه رڼا ته راباسي او د دقت حس یې پیاوړی کوي....)

سنګروال صاحب په خپلو آثارو اولکینو کي زموږ دهیوادوالو پر ملي وحدت او د یوالي او اتفاق پر بنسټ دسولي، سوکالي، ورورولی دخپل ولس دژبې، ادب او فرهنګ دپرمختیا اوپراختیا په اړه او د یوې مترقي ټولني په جوړولو کي با ارزښته او ګټورې لارښووني کړې دي. ده په خپلو شعرونوکي د بیلابیلوپدیدو، حوادثو او حالاتو په اړه خپل لوړ تخیل ښکلي اوظریفانه تشبیهات، کنایات اواستعارات او داسې یو شمیر نورشعري ترکیبات په ډیرو ښایسته کلماتو کي او په ډیر ښکلي انداز سره په روانه، ساده خوږه او شاعرانه ژبه کي بیان کړي دي. چې په خپلو ادبي او فرهنګي آثارو دادب د مینه والو تنده ماتوي. ده په هر ډول شعري فورم کي خپل قلم اوچت ساتلی دی، که غزل دی او یاسپین او آزادشعراو داسې نورشعري ډولونه. د ده شعرونه د محتوا او مضمون له پلوه رنګین، غني اوښایسته دي. دبیلګي په توګه د ده دشعرونو دا بیتونه لولو:

وطنه!!!

عزت دې لوټ شو په نامه دې خاورې پریوتلي

د ننګ په کور د ننګ په وره دې خاورې پریوتلي

د توري ځلی دې را پریووت د اغیار پښو کښې

چې د شملې په هر یو وله دې خاورې پریوتلي

له موږ لار ورکو د جانان پوښتنه ولې کوې

د بې وطن لالي په پله دې خاورې پریوتلي

....

اویا:

کاڼو دکوڅو یو لیونو په مخه کړي یو

مونږه پخپل کلي کښې پردو په مخه کړي یو

مونږ د اسرافیل شپیلی ته ګوروځان ته نه ګورو

ګورو چې ژوندي یو خو مړګو په مخه کړي یو

ګورمه ماښام ته لمر خاندي ورته ژاړمه

ځغلو له ډیوو سره تیارو په مخه کړي یوو

ګل د پسرلي یم زه رژیږم غوټۍ هم ژاړي

مونږ لکه بڼکه توپانو په مخه کړي یو

....

اویا:

دا به څوک وي؟

د پښتون د دېرې کنج کښې راختلی سپین سهار وو

خورا ډیره موده وروسته ځلیدلی یو لمر وو

له مستی نه جوړې سترګې لکه جام ډک له یاقوتو

د نیشو له هستی جوړ وو دخوشحال غوندې یو سر وو

د جانان اوجره کښې لوی شو لیونی وو خو پښتون وو

یاغي شوی له پنجرو وو هر اورنګ ته جوړ سنګر وو

....

اویا:

مور ته!!!

چې هره شپه دې دا خوږې سترګې په خوب کې ګورم

ستا د کعبې د عبادت توبې په خوب کې ګورم

دا مې ارمان ووچې ستا پل زه په کعبه شین کړم

ستا د دوعاوو نوراني لپې په خوب کې ګورم

د عرفات په غره ختلی در پسې وم مورې!

خاطرې هغه شیبې شیبې په خوب کې وینم

څه بختور وم چې کعبه او هم مې مور لیدله

د مور سجدې د مور اوږدې تسبې په خوب کې ګورم

ماته قبله ماته مکه یې زما ستړې مورې!

ستا ستړې ستړې هغه شپې ورځې په خوب کې ګورم

....

اويا:

چي سپوږمۍ په سپينه لار، بللي ځانګې

وې غوټۍ راشه زما تر وزرو لاندې

په چوپتيا کښې چې غوړيږي موسکا شونډې

په مړوند ورته ډيوې بلي کږه باندې

د انصاف لمن توپان کږه پانه پانه

زه په ليو درته ژاړمه ته خاندې

غمازانو د تومت لومې خورې کړې

نښلوي په کښې د ښکلي اسمان وړانګې

سنګرواله چې د ګلو باغ مې لوټ شو

ملک مې لوټ شو ځکه ووتم د باندې

....

اويا:

مينه د جانان کلي کښې شور کړي

اوښکې په ګريوان راته سور اور کړي

چوپ يم خو تسبې دې په نوم اړوم

وايي غمازان زړه کښې څه نور کړي

خلکو دا بدنام له بامه ښکته کړی

ګورۍ په تندي راته پيغور کړي

....

اويا:

له لويې لارې چې کاږه شول ياران

اغيار ته ځکه زړه نا زړه شول ياران

ساقي چې خپله ميکده خرڅه کړه

ځکه له يوې مخې نه غله شول ياران

مستي دوکه شوه مينه ځکه لوټ شوه

چي په رڼا ورځي ويده شول ياران

د خولي وعدې جانان بدلي نه کړې

ځکه توده ياران، ساړه شول ياران

....

اويا:

له خدايه هېر نه يو خو ځان هېروو

په ځان شکمن يو چي جانان هېروو

مونږه د جستو سوداګر ليوني

چي د الماس غوندې ايمان هېروو

لېو کښي ورک يوو لا ځان نه پيژنو

د بل ځولۍ کښي يو جهان هېروو

....

اويا:

پيغلي د وطن دوطن پيغلي ښاغلي دي

خواره اروپا شه چي دا ځرنګه يي نجوني دي

پيغله د وطن چي له منګي سره ګودر ته ځي

غرونه غرونه زلفي ښايسته نجوني چکر ته ځي

هره ورځ چي ګوری ته به وايي چي اختر ته ځي

سره لاسونه سرې شونډې نيمزالي او پيمخي دي

مينه يي حيا ده او حيا يي پاکه مينه ده

مينه يي رښتيا ده ورته ګرانه لکه وينه ده

نه دي غولوي هره خبره يي تکه سپينه ده

ځومره مينه ناکي دي او ځومره ښکلي ښکلي دي

....

اويا:

چې کوي ديار تر څنګ د هجران ذکر

لکه شيخ ته د کمزوري ايمان ذکر

ما په هغو ليونيو کې حساب کړئ

چې کوي دخپل شلېدلي ګريوان ذکر

چا چاپېره سمندر زه په کې ناست يم

خپلو دښتو ته کوم دباران ذکر

زه د سرو زرو په کلي کې ايسار يم

تش په شعر باندې ليکم د جانان ذکر

....

اويا:

مونږ په اصل کښې سره يو ملت يو

دا چې مونږه سره ويشي مخ يې تور شه

تور او سپين په مونږ کښې نشته سره يو يو

څوک چې مونږه جنګوي ځمکه پرې اور شه

....

اويا:

پسرلی

دا خادې ښانګې به نن سبا غوړېږي

دا ځولی ځولی ګلونه به مستيږي

د موسم ښبنتن را والوته په دښتو!

د غوټيو اوربلونه سينګاريږي

د سينځلو زلفي پريوتي مخ ښکته

د سهار د نسيم زيری پرې لګيږي

د ګلاب پګړی کښي پرخي، مرغلري

چي د ګل له شملو ښاخکي راښخيږي

ښاپيرۍ پيغلي را ووتي له کوره

پلوونه به له ښانګو نه ځکيږي

....

سنګروال صاحب يومتواضع، مينه ناک، اومتفکر انسان دی، دی دعلم، پوهي او ادب سره ځانګړې مينه لري، او ديښتو ادب او فرهنګ په ډګرکي يي دخپلو آثارو په وسيله خپلو ګرانو هيوادوالوته د قدر او ستايني وړ خدمتونه تر سره کړي دي.

د سنګروال صاحب دپوره پيژندګلوي په اړه ما له ده سره يو مرکه نيولي ده، چي د تاسو پر علم، شعر او ادب مينانو پام ورته راګرځوم:

سنګروال صاحب سلام، زما نيکي هيلي او پيرزويني ومني، اجازه راکړې، چي خپلي پوښتني پيل کړم :

پوښتنه: دشعر د تعريف په اړه بيلابيل نظريات موجود دي. په دې هکله ستاسو ليد څه دی؟

ځواب: رښتيا هم چي دشعردتعريف په اړه بيلابيل اندونه او نظرونه تر سترګو کيږي، ولي بيا هم دشعر په اړه د شعرپوهانو ځرګندوني بې ګټي نه دي، خو داسي هم نده چي و وايو: (۲+۲=۴) کيږي. موږ د شعر په اړه دارنګه انګيرو:

- شعر دمتفکر انسان دعواطفو انعکاس دی.

- شعر هغه موزون کلام دی چي د شاعرانه تخيل هستي دهنري ارزښتونوله مخي پکي انځور شوي وي.

- شعر دسرود او آواز په مانا دی.شعريومخيل کلام دی.

- شعردطبيعت انځور او تقليد دی. (ايتو)

- نصير طوسي ويلي دي چي دشعر اصلي موخه شاعرانه تخيل دی.

- شعر له خپله ځانه بله موخه نه لري.(بودلر)

دارنګه په لسګونو ځرګندوني دشعر په اړه لوستلی شو. زه شعر يو ژبنی هنرګڼم اوپدې ټکي ټينګار کوم چي د شعر غوښتی او هډوکي، دشعر ځمکه او مينځپانګه، دشعر بڼه او ښکلاباید په ټولنيزچاپيريال کې ولټول شي.

پوښتنه: هرشاعرله طبعيت او ماحول څخه اغيزمند کيږي، چي موزون او منظوم کلام او عاطفي احساسات بيان کړي. تاسو ديو شاعر په توګه دا کلام اواحساسات څه ډول څيرې؟

ځواب: انسان يو ټولنيز مخلوق دی، شاعر يوانسان دی، احساس لري اوانساني عاطفه، نو هرومرو له طبيعي اوټولنيز چاپيريال نه اغيزمند کيږي.

پوښتنه: ستاسو په نظر شعرالهام دی که انساني تجربه؟ او دا راته ووایاست، چې شعریو ذاتي اوفطري ضرورت دی اوکه یو ډول تفنن؟

ځواب: شاعرانه الهام دشاعر لپاره رواني ارزښت لري، او ژاک ماریتن

پخپل نامتو اثر (کریټیپ ان ټیوشن ان ارټ انډ پوټري) (Jacques Maritain)

په دې اړه کښلي دي: (کله چې شاعر شعر لیکي له خپل ځانه بیګانه کېږي. دا چې ولې داسې کېږي؟ لامل یې یو اروايي او رواني حالت ګڼي.... ماریتن دخپل اثر په پای کې کاږلي دي: (شاعر په شاعرانه الهام سره رواني لوړی پیاوړی کوي.)

اپلاتون د شاعرانه الهام په اړه کښلي دي: (تر هغې چې شاعر ته الهام ونشي شاعر د نوښت جوګه نشي ګڼل کیدی.)

دلته دنوښت یادونه وشوه. نوښت دشاعرلپاره داسې مانا لري لکه عادي انسان چې څوک له (مسو) سره پرتله کړي او نوښتګر انسان بیا له (سرو زرو) سره. یو شمیر نور بیا داپلاتون نظر نه مني په دې لړ کې(دیلن تامس) دی چې الهام دشعر له قلمرو او چاپېریال نه باسي او (بودلر) د شاعر لپاره مشق او تمرین غوره ګڼي.

دې کې شک نه شته چې شاعر کله ناکله له یوې کلمې نه هم الهام اخلي. ولې د شعر ویلو ستره هستي بیا هم هماهغه شاعرانه تخیل دی او الهام دیوه بهرني توکي په توګه د نوښت او ارزښت وړګڼلی شو.

پوښتنه: ستاسو په نظر دیو ادبي سبک او مکتب تعریف څه دی؟ ادبي سبک او مکتب څنګه منځ ته راځي او څنګه له منځه ځي؟

ځواب: په هر ټاکلي ادبي پېر کې چې دتېر په پرتله یو نوی ادبي خوځښت او یونوی ادبي بهیر د یوه ستر نوښت او پاینت په توګه مینځته راشي ادبي سبک اومکتب یې بولي.

دا چې ولې له مینځه ځي؟ د دې لامل دادی چې یو بل نوی ادبي خوځښت چې د بنې او مینځپانګې له مخې نوی وي او نوو تولنیزو اړیکو په رڼا کې نوي مانیزاوښکلاییز ارزښتونه مینځته راوړي او بیا نوی د زوړ ځای ناستی شي.

موږ په پښتو اوپارسي کې دخوشحال سبک، رحمان بابا سبک، دحمید مومند سبک. په پارسي کې عراقي سبک، خراساني سبک، هندي سبک او نړیوال ډګر کې کلاسیزم، رومانتیزم، ریالیزم، سوریالیزم او نور د ساري په ډول یادولی شو.

پوښتنه: تاسو دشعرپه پیژندګلوي کې دبیان علم، دبدیع علم، دمعاني علم او دعروض علم څه ډول څېرې؟ مهرباني وکړی په دې اړه په لنډه توګه خپل نظر راته بیان کړی؟

ځواب: له بیلا بیلو لارو نه د یوې واحدې مانا څرګندولو ته د بیان علم وایي، او په څلورو بنسټیزو توکو ولاړ دی: تشبیه ـ استعاره- مرسل مجاز او کنایه، چې دا هر توکی دشعر د هنري ارزښت لپاره بنسټیز ارزښت لري.

یابیان علم هغه دی چې د یو شي ټاکلي مانا په بیلابیلوبنو وړاندې کړي. د موضوع دمانا لپاره چې یوه کلمه استعمال شي او تصرف هم په کې ونه شي نو دیته تشبیې، مجاز، استعاره او کنایه وایي. پدې صورت کې یوه

قرینه هم ښايي موجوده وي. خوکه چیرې دغه قرینه دموضوع د مانا د ارادې د سلبیدو سبب شي، نو پدې وخت کې اسلوب ته مجاز او استعاره وايي. له دینه پرته نوروته کنایه او تشبیي وايي.

دبدیع علم: د یوه کلام فصاحت او بلاغت څېړي چې په لفظي او معنوي ښایستونوویښل کیږي. له دې سربېره بدیع علم دیوه کلام ډولونه راپیژني چې کومې لفظي او معنوي ښیګڼې لري؟

د معاني علم: دا علم دیوه کلام د بیلابیلو ډولونو مطالعه کول دي. د معاني علم توپیر دبیان له علم سره پدې کې دی چې په بیان کې په تخیل ټینګار کیږي او په معاني کې په تعقل.

دعروض علم: په دویمې لیږدې پیړی کې خلیل بن احمدبصیري د یوناني او رومي له اغیزې او سیالۍ سره دعروض علم مینځته راوو. دعروضو توکي په افاعیلو ولاړ دي او افاعیل هغه حرکات او سکنات دي چې بیت ترې جوړیږي. دعربي عروضوبحرونه شپاړلس ټاکل شوي دي چې په دغه لړ کې (۱۵) بحرونه د احمد زوی خلیل کښلي دي او پاتې یو بحر ابوالحسن اخفش ورزیات کړیدي.

پوښتنه: مهرباني وکړی، په شعرکې دوزن، قافیې، ردیف، تشبیهات، کنایات، استعارات، او سمبولونوپه اړه په لنډه توګه معلومات راکړی؟

ځواب: په لومړي سرکې داسي انګیرل کیده چې ګڼې قافیه دشعر اصلي رکن دی. وروسته شعر پوهانو څرګنده کړه چې وزن د شعر اصلي رکن ګڼل کیږي نه قافیه. ولې کله چې د قافیه وال کلام په څنګ کې نوي شعر، ازادشعر، سپین شعر او منثور شعر خپل وزرونه پرانستل، نو اوس زه پدغه ټکي ټینګار کوم چې شعر یو مخیل کلام دی.

پښتو اولسي شعر خپل وزن لري او خپل سیلابوټونیک ارزښت.همدارنګه پښتو شعر د خپل ځپیز او خجیز جوړښت له مخې خپل آهنګ لري او خپل تول او تون.

قافیه: قافیه د وروسته په مانا ده او هغه پوهنه ده چې د دور له وروستیوهم آهنګیو څخه بحث کوي. یانې دا چې دشعر دپای کلمې او په کلمه کې د پای توری قافیه ګڼل کیږي.

ردیف: د شعر هغې وروستۍ برخې ته وایي چې په شعر کې په ورته بڼه او ورته مانا تکرار شوی وي خو د قافیې برخه یې نشو ګڼلی.

قافیه (۹)نه توري لري چې عربو (۷) اوه بللي دي او بیا عجموورباندې دوه توري (مزید – نایر) ور زیات کړل. نور توري دا دي: (ردف، قید، دخیل، تاسیس، روي، وصل، خروج). د قافیې په (۹)نه تورو کې د مینځ توری روي دی او پرته له روي نه قافیه نه تړل کیږي.

تشبیه : تشبي د ورته والي په مانا ده او د دوه توکو په ګډون چې واحده مانا ولري. هغه دوه توکي مشبه او مشبه به ګڼل کیږي چې ګډه مانا یې (وجه شبه) بولي. یا په بله مانا د یو شي ورته والی له بل شي سره تشبیه ګڼل کیږي.

کنایه: دکنایي ژبه د اشارې او رموزژبه ده او د پردې تر شا د پټو خبرو ژبه. کنایه د تصریح ترک کولو ته وایي او په درې ډوله ده:

۱- کنایي نه موخه یوازې موصوف شوی زات دی.

۲- له کنايي نه موخه يوازې دموصوف له صفتونو نه يو صفت دی نه دې زات موصوف.

۳- د موصف لپاره د صفت اثبات ته کنايه وايي.

استعاره: په امانت ډول د يو شي طلب کول دي. په استعاره کې مشبه ته مستعارله او مشبه ته مستعارمنه او هغه مانا چې د مستعارله او مستعارمنه په مينځ کې راځي هغه ته وجه جامع وايي.

استعاره په غير حقيقي مانا کې د لفظ استعماليدل دي.

سمبول: ځنې داسي نښې او د نښو له مخې جوړ شوي سمبولونه د شاعر په نړی کې شته چې دخلکو له سترګو نه پټ دي.

(بودلر) د سمبوليزم له بنسټګرو څخه ګڼل کيږي چې د سمبوليزم د ودې او پرمختګ لپاره يې ډيرې هلې ځلې کړيدي. په ټوله کې سمبولونه په دوه برخو ويشل کيږي.

پوښتنه: تاسو په شعرکې قالبونو لکه: مثنوي، قصيده، غزل، مخمس، مسدس، ترجيع بند، ترکيب بند، رباعي، قطعه ياځلوريځې څه ډول څيرې؟

ځواب: پښتو ژبې له ملي او اولسي شاعری پرته يوشمير قالبونه له عربي ژبې اخيستي دي، چې دغه قالبونه په بيلابيلو وختونو کې پښتو ژبې خپل کړيدي. دمثال په ډول:

په دريمه لېږديزې پېړی کې پښتو قطعه(ځلوريځه) په پنځمې لېږديزې پېړی کې پښتو قصيده په اتمې پېړی کې پښتو مثنوي او غزل.

همدارنګه په ديواني پېرکې دويزه، پنځيزه، پاړکې، ترجيع بند، مخمس، مسدس او د شعر نور ډولونه له عربي ژبې نه پښتو ژبې خپل کړيدي.

پوښتنه: ديو شمير شاعرانو په شعرونو کې مستي، ياغيتوب، انساني غرور او سرکښي زياته ليدل کيږي. تاسو په شعر کې دا فکتورونه څه ډول څيرې؟

ځواب: د ټولنيزو دودونو ماتول او له سنتي ځانګړتياوو سرغړونه بغاوت ګڼل کيږي.

د شاعرانه ميني په بيباکو څپوکې چې استعاره، تشبي، سيمبولونه او شاعرانه تخيل وناڅي نو دې ته وايي ياغي شعر.

د شعر مستي د کلماتو هستي ده او دشعرهستي دکلماتو مستي، شعر لکه ميکده او شاعر لکه نخره بازساقي چې شنې، ښکلي او رنګيني پيالي نڅوي. د ساز او آوازمحفل ورته جشن نيسي.

ياغي شعر منطق نه مني ولې د شعر هنري دب دبه او منطق تلپاتې وي. دا ځکه چې د يوه اثر هنري اړيکي هغه دي چې د يوه منطق عواطف ټاکي.

همدارنګه زما په شعر کې هم کله کله دا ډول توکي تر سترګو کيږي. ولې ما تل هڅه کړې ده چې د شعر هنري ارزښت ته تم شم.

ساقي د زاهدانو په توبو وغوليدلی

په تمه دکعبې په بوتخانو وغوليدلی

پوښتنه: زموږ يو شمير ليکوالان په دې عقيده دي، چې دشعر په پرتله بايد نثر ته زياته پاملرنه وشي.تاسو په دې هکله څه نظر لرئ، او دا راته ووایاست، چې دپښتو ادب دنثرونومکتبونه لکه: د سليمان ماکو مکتب، د میاروښان مکتب، دخوشحال خان خټک مکتب، د منشي احمدجان مکتب اوداسې يو شمير نور مکتبونه دپښتوژبې د ودې او پرمختګ لپاره څومره نقش او اغيز لوبولی دی؟

ځواب: هر ليکوال او شاعر چې هر څه ښه ليکلی شي، هماغه دې وليکي. موږ بايد شاعر ديته اړ نکړو، چې شعر پرې ږدي او نثر وليکي او يا د دې برعکس....

څومره چې د پښتود سبکونو او مکتبونو خبره ده، پدې اړه مو په تېره يوه پوښتنه کې اشاره کړيده.

پوښتنه: د پښتو په ادبياتو کې د نثر له ډولونو څخه هنري او څېړنيزو نثرونو ته زياته پاملرنه شوې ده او خلک يې ډير خوښوي. تاسو د پښتو ژبې دعلمي او ادبي کولو، ودې او پرمختګ لپاره دهنري او څېړنيزو نثرونو اساسي ځانګړنې څه ډول څېرې؟

ځواب: هره ژبه هر ډول شعر او نثرته اړتيا لري.ولې زما په اند هنري اوڅېړنيز نثرښه دی چې ډيروليکل شي.

د پښتو ژبې علمي کولوته غوره لاره دا ده چې پښتو ژبه د تکنالوژی ژبه شي، دښوونځيو او پوهنيځوژبه شي، دانټرنټ ساينس ژبه شي، د ادبياتو اوهنر ژبه او له دې ټولوا وغوره به دا وي چې د نړی له نورو پرمختللو ژبونه يو شمېر مهم علمي آثار پښتو ژبې ته وژباړو.

پوښتنه: پښتو غزل هغه ژانر او صنف دی، چې دعشق او جذباتو سره تړاو لري. تاسو دپښتو غزل اصالت او سنتي ځانګړتياوې په څه کې وينې؟ آيا په اوسني حالاتو کې دپښتو غزل دنورو ژبو دغزل سره سيالي کولای شي او که نه؟

ځواب: غزل دهغو بيتونو نوم دی چې وزن اوقافيه ولري او مينځپانګه يې په شاعرانه کلماتو چې عشقي رنګ او خوند لري رانغاړل شوي وي.

په غزل کې بايد شاعرانه تخيل، مينه، ښکلاو دښايست بيلابيلې بڼې په خوږو او زړه راښکونکوکلماتو انځور شوي وي.

پښتو غزل په مينځني او اوسني ادبي پېرونو کې د پام وړ هنري باور ترلاسه کړی دی او موږ يې دسيمې له نورو ژبو دسيالی جوګه ګڼلی شو.

ته راته ووايه نرګس او که ګلاب دی باچا

چې ورته ګوری درته خاندي هم ثواب دی باچا

دګل په ژبه چې پوهيږي او رنګونه لولي

دا به ښکلا وي که شاعر؟ او که کتاب دی باچا

پوښتنه: ستاسو په نظر د اروپايي، هندي او پښتو موسيقي اساسي ځانګړني کومې دي او څه توپير لري؟ او دا راته ووایاست، چې موسيقي او شعر په خپل منځ کې څه تړاو لري؟

ځواب: اروپايي، هندي او پښتو موسيقي خپلې خپلې ځانګړني لري. لومړی دا چې د دغو هيوادونو د موسيقی آلې هم پخپلو کې توپير لري او ولسي ادبيات هم. لکه څنګه چې د پښتو ولسي سندرې لکه دماشومانوسندرې، دمينډو سندرې، دښادی سندرې، مذهبي سندرې، سروکي، نيمکي، لنډۍ، غړانګي، کاکړی، بګټی، د اتڼ ناري او په نورو ملي اوزانو جوړې شوې سندرې دا هغه څه دي چې خپل شعر لري او خپله موسيقي، خپل سراوتال لري او خپله ملي موسيقي او ملي کمپوز.پښتو ولسي سندرې د موسيقی خپلې (الې) لري لکه ډول، شپيلی، سرنی، دوه تار، چنګ، رباب، سيتار، منګی چې اوس پښتو سندرې له تبلې ، ارمونيې ، له جاز موزيک اود معاصرې موسيقی له نورو (الو) سره لکه دهندي او اروپايي موسيقی په څېر زمزمه کيږي.

هندي راګونه او اروپايي جاز موزيک هم خپلې ښيګنې لري او دا چې د پرمختللي موسيقي(الې) دمعاصري موسيقی ډګر ته راوتلي دي دخپلو راګونو او سراوتال په بنسټ يې وده کړې ده، نو ځکه خو دوه تاره موسيقي په ګيتاراوښته. همدا ډول نورې (الې)هم يادولی شو.

پوښتنه: مهرباني وکړی دلوېديزو ادبي او هنري مکتبونو لکه: رياليزم، سمبوليزم، کلاسيزم، سورياليزم او رومانتيزم په اړه لنډ مالومات راکړی؟

ځواب:

:(Realism)

رياليزم په بنسټيزه توګه دعيني واقعيتونوپه بنسټ هغه هنري او ادبي پنځونه ده، چې شاعر او ليکوال تولنيزې پيښې په څرګند ډول پخپلو څرګندونکي رانغاړي. انتقادي رياليزم د رياليزم پر مختللی شکل دی.

:(Surealism)

دسورياليزم پلويانو په (۱۹۲۴) ميلادي کال کې يوه اعلاميه خپره کړه چې پکې راغلي وو: (سورياليزم هغه خود به خودي روحي فعاليتونو ته وايي چې د هغو په وسيله وکولی شي د خولې يا د ليک يا له بلې هرې لارې د فکر واقعي او حقيقي فعاليت بيان کړي.) دوی باور لري چې د ادبياتو دنده يوازې د تظاهراتو او فکري ښودنو سرته رسول دي چې ټول هنري، اخلاقي او منطقي بنديزونه يې له لاسه ورکړي وي.

کلاسيزم: کلاسيزم هغه ادبي مکتب ته ويل کيږي چې په اروپا کې يې له پنځلسمې (۱۵) پيړی نه راواخله تر اتلسمې(۱۸) پيړی پورې د پخواني روم او لرغوني يونان د هنر او ادب په بنه کې ځان ښودلی دی.

د کلاسيزم مکتب په څو بنسټونو ولاړدی:

۱- د طبيعت ښودنه او څرګندونه....

۲- پخوانيو ته پاملرنه....

۳- دعقل پروا....

۴- د رښتيا ځلا .... او دا ډول نور....

دغه مکتب په (۱۶)او (۱۷) پیړی کي ډیر مشهور شو....

رومانتیزم: بیا د کلاسیزم په وړاندي بغاوت وکړاو یوشمیر لیکوالوپه سرکي د فرانسي نامتو شاعرانو او لیکوالو سر راپورته کړ او رومانتیزم د یوه فکري او اخلاقي انقلاب په توګه د ادب او هنر په نړی کي راوځلید.

دغه ادبي او هنري مکتبونه دهرې تاکلي زماني ادبي، هنري او تولنیزپرمختګونه په ګوته کوي. نو ځکه یو دبل پسي یو شمیر ادبپوهانو د دغو ادبي او هنري هاندو هڅو په لړ کي خپلو راتلونکو نسلونو ته ډیر څه په میراث پرې ایښي دي. نړی اوس د یوه کور په څیر د پرمختللي تکنالوژي په مټ د هر تن د کړو وړونه خبریږي او متاثر کیږي.

پوښتنه: ویل کیږي، چي ادب په عمومي ډول او کیسي په خصوصي ډول د یو ملت، قوم او تولني دعاداتو، فکرونو، او احساساتو هینداره ده. په پښتو ادب کي هم له ډیرو پخوانیو زمانو څخه اوږدې کیسي او نکلونه شته لکه: د آدم خان او درخانۍ او فتح خان نکلونه، دمومن خان اوشیرینو داستان، د سیف الملوک او بدرۍ جماله کیسي او داسي یو شمیر نور ادبي لیکونه. تاسو د دغو کیسو، داستانونو اونکلونو ارزښت دپښتو ادب د ودې او پرمختګ لپاره څه ډول څیرې؟

ځواب: رښتیا هم چي ولسي ادبیات د یوه ولس د کړو وړو هینداره ده او د پښتو اولسي ادبیاتو شتمنۍ دومره پیاوړی ده چي بیلګي یي په نړی کي لږ لیدلی شو چي موږ پښتو لنډۍ او پښتو داستاني ادبیات دنموني په ډول د یادولو وړ ګڼو. موږ پښتو اولسي ادبیات په ځانګړي ډول داستاني ادبیات په درې بنو موندلی شو:

لومړی هغه داستاني اثار دي چي په نظم کښل شوي دي.

دویمي هغه اولسي کیسي دي چي په نثر لیکل شویدي.

دریم داولسي کیسو هغه ډول دی چي هم نثر او هم په نظم دواړو کارل شویدي، لکه د ادم خان او درخانۍ ، سیف الملوک او بدرۍ جماله ، مومن خان او شیرینو او په لسګونو نورې یادولی شو.

پوښتنه: فلسفه، تصوف اوعرفان په شاعرۍ کي څه ډول څیرې؟ ستاسو په آند په دغو

برخو کي د پښتو ادب په ډګر کي کومو شاعرانو زیاتره خپل ذوق آزمویلي اوډیره پاملرنه یي ورته کړې ده؟

ځواب: دپښتو ادبیاتو په درې واړه پیرونو کي او په بیلابیلو بهیرونو کي ډیر شاعران پیژنو چي په شعرونو کي یي فلسفي رنګ او خوند له ورایه تر سترګو کیږي. که چیرې موږ په دغه برخه کي یوازې دپښتود مینځي ادبي پیرد دوه تنو نامتو شاعرانو یادونه وکړوچي نوموړو پدې تړاو څه لیکلي او کښلي دي کفایت کوي.

خوشحال خان ختک او رحمان باباچي د تصوف او عرفان په رڼا کي او په ځانګړي ډول د (واحدت الوجود) او (وحدت الشهود) دنظریو په تړاو کوم شعرونه کارلي دي خوبیلګي یي داسي دي:

خوشحال ختک وایي:

په هر څه کي ننداره دهغه مخ کړم

چي له ډیرې پیدا یي نا پدید شو

ګوروچي دا شعر د واحدت الوجود د نظرې پوه بيلګه ده. پدغې نظرې کې دحق شته والی او د هر څيز وجود د خدای شتون دی. دانه چې هر شی خدای دی.

رحمن بابا وايي:

هسې نه چې واحدي يې دی له عجزه

په واحد وجود بسيار دی رب زما

همدارنګه خوشحال خټک د (واحدت الشهود) د نظرې په اړه هم ډير شعرونه کښلي چې نوموړی د هر څيز په وجود کې ديوه واحد خدای (ج) مشاهده کوي لکه چې ويلي يې دي:

يار دما څخه په کور دننه ناست وو

زه بېرون ته ګرځيدم د ده په مرسته

په شهودي توحيد کې د معرفت نه پس سالک ته معلومه شي چې حق د هغه د وجود نه بهر نه وو.

پوښتنه: ارسطو وايي: (دشاعر وظيفه د اسطورې جوړول دي). ستاسوپه آند شعر د اسطورې سره څه اړيکې لري، او اسطورې د پښتو پر شعر څه اغيز لري؟

ځواب:

استوره د تخيل په بنسټ مينځته راځي او شاعر له هر چا زيات استوره جوړوونکی دی. استوره دخيالي نړۍ هغه اړيکه ده چې شاعر يې د خپل شعر لپاره راوړي او له چاپېريال سره اړيکه ټينګوي.

پښتو شاعران هم د نړۍ د نورو شاعرانو په څير پخپلو شعرونو کې استورې راوړي دي.

دا ځکه چې استوره د شعر هنداره ده. که چېرې موږ دپښتو په اولسي شاعرۍ کې او يا په اوسنۍ شاعرۍ کې استورې وشميرو نو شمير يې سلګونو ته رسيږي. چې زموږ د ټولنې هر پړاو د استورو په تړاو په هر تاکلي زمان کې خپل مخ ليدلی شي.

پوښتنه: ستاسو په نظرآيا د اسطورو، حماسو، نکلونواوکيسو تر منځ توپير موجود دی او که نه؟ مهرباني وکړی په دې اړه خپل نظر راته بيان کړی؟

ځواب: موږ په تيره پوښتنه کې د استورې په اړه وويل چې د تخيل په بنسټ مينځته راځي، ولې له حماسې سره يې توپير پدې کې دی، چې حماسه د زړورتيا په مانا ده، چې نه يوازيې له استورې سره توپير لري، بلکې له جنګنامې سره هم يو شی نشو ګڼلی.

د (هومر) نه د مخه استورې دحماسو په بڼه انځور شويدي. ولې زه پدې اند يم چې استوره د حماسې په پرتله انساني چاپيريال ته نږدې ده.

حماسه لکه د استورې په څير نړيواله واژه ده او په درې (۳)اړخونو را څرخي لکه:

محيط – شخصيت – پيښې. د مثال په ډول شهنامه نه يوازې تاريخي ارزښت لري بلکې استوري او حماسي رنګ او خوند هم لري.

پوښتنه: زموږ افغانستان یو غرنی هیواد دی، او د تاریخي اسنادو له مخې افغانان د پنځه وشپږو زرو کلونو په شا اوخوا کې لرغونی تاریخ لري. پښتانه د یوغیرتي اومیړني قوم په توګه او دقلم دخاوندانو په حیث پیژندل شوي دي، او همدا ډول پښتو دپښتنو یو پخه، زړه آریایي لرغوني ژبه ده. مهرباني وکړئ تاسو دیو ځیرونکي، ادبي او فرهنګي شخصیت په توګه دپښتو ادبیاتو د تاریخ په هکله او دپښتو ژبې د لرغونتوب په اړه د تاریخي او ادبي اسنادو له مخې په لنډه توګه معلومات راکړی؟

ځواب: اوسني ځیرونکي انګیري چې افغانستان د پنځواوشپږوزرو په شاوخواکي لرغونی تاریخ لري. د اریایانودمهال(ویدي- اوستایي) تمدن زموږ د هیواد له ویاړونو څخه ګڼل کیږي. پښتانه هم آریایان او ژبه یې هم اریایي ده. د همدغو اریایانو ژبه (اریک) نومیده او له دغې ژبې نه اوستا، سنسکرت، پښتو، پارسي، بلوڅي، نورستاني، پشه یي، او نورې ژبې زیږیدلي دي.

په تولو کې پښتو ژبه یوه اریایي ژبه چې په هندواریایي څانګه کې راځي او بیا د دې څانګې په اریاني ګروپ کې شامیلیږي او له هغه وروسته ختیځ شمال ښاخ پورې اړه لري.

پخپله دپښتون نوم د نړئ په تاریخ کې یو لرغونی نوم دی چې لږ تر لږه تر ویدي مهاله پورې رسیږي.

تقریبا لږ تر لږه (۲۵۰۰) کاله پخوا هیرودت چې د تاریخ پلار یې بولي د پښتنو ځنې قومونه داسې راپیژني: اپاریتي= اپریدي، ګندهاري=کندهاري، اسپه زي=یوسفزي، ساک=ساکزي، ستاګیدي=ختک،

پوښتنه: تاسو په ادبي چارو کې نقد او کره کتنې ځرنګه ارزوئ؟ او د ادبي او فرهنګي مرکزونو دجوړولوپه اړه په هیواد کې د ننه او بهر، چې هلته با صلاحیته ادبي او فرهنګي منتقدین اوکره کتوونکي موجود وي څه نظر لرئ؟

ځواب: د ادبیاتو د ودې او پرمختګ لپاره او د ادبي څیړنو دپراختیا اوپرمختیا لپاره څو ادبي هڅو ته اړتیا لیدل کیږي، لکه: ادب تاریخ، ادبي کره کتنه، ادبي فنون، ادبي تیوري اونورې ادبي هاندې هڅې.

ادبي کرکتنه دیو ادبي اثر د کره کولو لپاره د ښیګڼو او بدګنو هنداره ده چې ګڼې یو ادبي اثر څومره هنري او ادبي ارزښت لري او څومره نیمګړتیاوې؟

کره کتونکی د یوه اثر د کره کولو لپاره باید درې بنسټونه هیر نکړي:

لومړی دیوه ادبي او هنري اثر د ادبي ښیګڼو انعکاس.

دویم دیوه ادبي اثر د نیمګړتیاووبرسیره کول.

دریم غوره به وي چې کره کتونکي د یوه ښه او معیاري اثر لپاره خپل وړاندیزونه وړاندې کړي. کره کتونکی باید لکه دیوه ښه قاضي په څیربې پرې وي. داچې د ادبي هڅو لپاره کوم فرهنګي او ادبي مرکزونه له هیوادنه بهر او یا په هیواد کې دننه جوړ شویدي دپام وړ دي دا ځکه چې دځوان نسل لپاره ځانګړی ارزښت لري.

ادبي کره کتنه دخپل نړیوال ارزښت له مخې اوس د نړئ په بیلابیلو هیوادونو کې ځانګړې ارزښت لري او د یوه اثر د ګټورتوب او شهرت لپاره کره کتنه یوه غوره وسیله ګڼل کیږي.

له بده مرغه چي زموږ په هیواد کي لا تر اوسه دادبي کره کتني دود ته پاملرنه نه ده شوي. دا اوس دستي په افغانستان کي د ګوتو له شمیره نه ډیر تلویزونونه فعال دي او په سلګونه ډله ییزي رسانی او خپروني په کار بوخت دي. ولي د ادبي کره کتني رنګیني وړانګي لا تني دي او نه ځلیږي.

پوښتنه: تاسو د یو ادبي او فرهنګي شخصیت په توګه دیو هنرمند، شاعر او لیکوال تعهد، رسالت او مسولیت په تولنیز ژوند کې د هنر او ادبیاتو په ډګر کي څرنګه څیرئ؟

ځواب: شاعر، هنرمند اولیکوال لکه د ټولني د نورو غړو په څیر دوی هم ټولنیز مسولیتونه لري. دوی کولی شي چي د شعر او هنر له لارې د ټولنیز شعور د ودې او پرمختګ لپاره یو رغنده رول تر سره کړي ځکه چي د شعر او هنر ژبه ډیره خوږه او زړه رابښکونکي ده.

پوښتنه: تر هغه ځایه، چي زه خبر یم تاسو په پیښور کي د احمدشاه ابدالي پوهنتون، چي اوس د خوست پوهنتون دی بنسټ ایښودونکی یاست، او څلور کاله د دغي پوهنتون د ریس په توګه مو دنده درلوده. مهرباني وکړی په دې اړه یو څه مالومات راکړی؟ او دا راته ووایاست، چي په کوزه پښتونخوا کي زموږ پښتنو ورونو کوم بنسټیزادبي او فرهنګي فعالیتونه ترسره کړي دي؟

ځواب: هغه وخت چي د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ شو. زه هم لکه د نورو هیوادوالو په څیر پښتونخوا ته کډه شوم. هلته یو شمیر پوهنتونه دیوشمیر تنظیمونو لخوا جوړ شوي وو. لکه د دعوه الجهاد پوهنتون دسیاف لخوا ، د ګل البدین حکمتیاردحزب اسلامي په نوم او برهان الدین رباني دخپلو تنظیمونو لپاره پوهنتونونه جوړ کړي وو.په دغه وخت کې زه د دعوت الجهاد پوهنتون ته لاړم که چیرې زه د استادي په دنده وګمارل شم. له نیکه مرغه چي د درې زره کلدارو په تنخوا ومنل شوم خو د لارې له بابته راته ستونزمنه وه چې پوهنتون ته تګ او راتګ وکړم.

ومي لیدل چي ډیر ځوانان له لوړو زده کړو نه محروم وه. نو ومي غوښتل چي دیوه شخصي پوهنتون بنسټ کیږدم. لومړی مي د احمدشاه بابا لیسه جوړه کړه، او بیا مي یو کال وروسته په (۱۹۹۳) زیږدیز کال کي داحمدشاه ابدالي په نوم پوهنتون جوړ کړ، چي د طب پوهنځی، انجینري، شرعیاتو، حقوقواوسیاسي علوموپوهنځي پکي فعال شول.

زه څلور کاله د پوهنتون ریس وم او په دغه موده کي پوهنتون ډیر پرمختګ وکړ، دطب او انجینري پوهنځیو لپاره مي د ټریننګ بنستونه جوړ کړل. له لابراتوروونو نه سربیره مي یو روغتون هم جوړ کړ.

کله چي دپاکستان حکومت پدې پوه شو چي یو شمیر افغان ځوانان او دپښتونخوا په خاوره کي د نیشنل عوامي ګوند او دپښتونخوا ملي ګوندغړو دلته د زده کړو لپاره چي شمیر یي درې زره اوه سوه (۳۷۰۰) تنو ته رسیده پیل وکړ او دهرې ورځي په تیریدو پوهنتون د پرمختیا او پراختیا پړاوونه وهل نوبیا: (ای ـ اس – ای) یا

(I.S.I)

دیوه مکتوب په ترڅ کي پدې پلمه چي دغه پوهنتون دهند او روسي په مالي ملاتړ چلیږي راته ګواښ وکړچي دپوهنتون ریس سنګروال باید په (۴۸) ساعتو کي د پاکستان له خاورې ووځي او په ځای یي د پیښور د پوهنتون ریس (درانی) دپوهنتون چارې پرمخ یوسي. نو پاکستان د احمدشاه ابدالي نوم په افغان پوهنتون واړوه چي اوس په خوست کي دی.

پوښتنه: د تاسو پیغام دیوشاعر او لیکوال په توګه هغه ځوانانو ته، چې په هیواد کې دننه او بهر د ادبي اوفرهنګي فعالیتونو سره بوخت دي څه دی؟

ځواب: شعر د ښښتن تعالی پیرزوینه ده چې چاته یې په برخه کړي وي، خو د دې لپاره چې شاعر او لیکوال ډیر څه ولیکي او ښه یې ولیکي غوره ده چې شاعر دفرهنګي شتمنی په مټ او ملاتړ خپلې لیکنې پخې او کره کړي.

له تاسو څخه ډیره مننه، چې زما پوښتنو ته مو پوره او کره ځوابونه راکړل.

له تاسو نه هم ډیره ډیره مننه ګران او محترم انجنیر صاحب.

په ډیر درنښت او ادبي مینه: انجنیرعبدالقادرمسعود